

Historik över Mackmyra Sulfitarbetares fackförenings tillkomst och 20-åriga verksamhet.

Flera gånger hade försök gjorts att få en fackförening till stånd vid Mackmyra sulfit, men allt detta arbete hade varit förgäves ända till i början av år 1906.

Att en fackförening var av behovet påkallat vid Mackmyra sulfitfabrik, det varo arbetarna vid fabriken överens om, och man kan säga att det var "i greven tid" som den kom till stånd. Merigen skulle ett försök göras vid Mackmyra och denna gång var det Sv. Järnvägsbyggnadsarbetarfackföreningens sektion 39 i Gävle som skulle göra det.

Söndagen den 18 Febr. 1906 hade sekt. 39 anordnat ett offentligt möte i dansbanan i Västbyggety. Vallo, där red. Gottfrid Trösell från Gävle höll ett utmärkt föredrag inför 800 personer. De ord, som Trösell då sade, föll i god jord och efter föredraget anordnade 39-an möte, där elva nya medlemmar ingingo. Alla dessa 11 arbetade vid Mackmyra Sulfitfabrik och kommo således att utgöra grunden till den kommande fackföreningen i Mackmyra, som bildades den 13 Mars 1906.

Vid möte den 4 Mars hölls föredrag av Fabian Månsson, och vid detta möte var det ännu flera som ingingo i organisationen. Samma möte beslutades, enligt protokollet, att en särskild grupp skulle bildas av Mackmyra sulfitarbetare som tillhörde

organisationen. Namnet bestämdes till "Grupp elva". Till gruppstyrelse valdes:

J. Vahlund ordf., E. Engvall kassör, J. Larsson sekr., P. Larsson v. ordf. och A. P. Vallin v. sekr.

Mötet beslöt att nästa möte skulle hållas söndagen den 11 Mars kl 1 em., samt av försiktighetsskäl icke annonsera mötet i Arbetarbladet.

Trots alla försiktighetsmått från arbetarnas sida, fick arbetsledningen nys om att något var i görningen, och lät disponenten sammankalla arbetarna till ett möte i fabriken's pappsal och uppläste där en skrivelse som ordsgrant hade följande lydelse

Till arbetarkåren.

Det är en allmän erfarenhet, att de arbetare, som ställa sig under socialistisk förmyndarskap, just därigenom råka under förtryck och ett vidligt beroende och att socialisternas diktan och traktan går ut på att stifta split och tvedrökt mellan arbetare och arbetsgivare till båda deras skada, så har styrelsen för Mackmyra sulfitaktiebolag sedan lång tid tillbaka varit fullständigt enig om att icke under några omständigheter anvisa sig av arbetare som ansluta sig till socialistisk fackorganisation.

Bolagets styrelse meddelar Eder följande, så lånder Eder till ovillkorlig efterrättelse:

Senast lördagkväll kl. 8 em. den 10 Mars skola de anteckna sina namn på en lista å sulfitkontoret, vilka fortsätta sitt arbete under förbindelse att under den tid de äro i Mackmyra sulfitaktiebolags arbete icke

ansluta sig till socialistisk fackorganisation och för dem, som redan anmält sig på den socialistiska anmälningslistan att stryka sina namn på denna lista till den påtänkta socialistiska föreningen.

De nämnda anmälningar kunna ske gruppvis eller enskilda, efter fritt val, blott senast kl. 8 lördag kväll. Detta gäller alla arbetare, ingen enda arbetare undantagen.

De som icke anmält sig till utsatt tid, anses därmed hava vett att säga upp sin plats till avflyttning på ordinarie uppsägnings-tid 8 dagar och skola i så fall bostäderna där de ägas av Sulfittbolaget, vara utrymda inom 14 dagar, från nu, efter vilken påskyndad vräkningsdom mot tecknande sökes. De som däremot anmält tillförsäkras, så länge fabriken är igång, sin oavkortade avlöning på hittillsvarande grunder för torr massa.

De nämnda bestämmelserna äro svillkorliga, även med risk för fabriken att behöva stås igen för folkbrist, om förblindelse och brist på kritik hos arbetarna skulle vara så allmänt spridd, att ett större mängdet underlåter att genom anmälan av sina namn återgå till lugn och sans till arbete undan förre tilltro till arbetsgivare än till socialistledare.

Det må skarpt betonas att styrelsen beslutat hellre riskera långa tiders stillestånd än att komma i beroende av socialistlägret som aldrig hitintills visat sig annat än som de verkliga despoterna över de sina, tillståndande split och opid. Detta kan tjäna eder som ledning, om huru ni klökast

handla. Bolagets leveranskontrakt äro också ställda så, att de icke lägga hinder i vägen för avbrutt i tillverkningen av sådant slag, som sammanhänger med arbetararo. Därjämte meddelas, att vad resultatet det än blir här vid Mackmyra, så skola följande arbetare uppsägas till avflyttning om 8 dagar, eller förr, om de så själva önska. Dessa äro: J. G. Thunberg, Johan Larsson, Paul Larsson, Karl Grönskog, Jakob Andersson, G. Engvall, Oskar Lättman, J. Nilsson, Klas Johansson, Karl Jansson, J. G. Kasselgren, A. G. Eriksson (skapare), G. Eriksson.

De av dessa, som inneha bolagets rum, skola hava lämnat sin bostad senast 14 dagar härpå, varpå eljest vräkning sökes.

Om någon av de arbetare, som återgå till arbetet enligt de villkor, som nu angivits, senare skulle påkommas med att vara medlem av socialistisk fackorganisation, är han i och meddetsamma skild från sitt arbete omedelbart, d. v. s. utan föregående uppsägning.

Och för framtiden: Ingenjör och underbefäl hava styrelsens ovillkorliga order att icke begagna sådant folk, som visa ett fegt, bakslut begär att stå under socialistiskt herravälde. Då Ni hittills dags icke vetat säga reson eller förstå skäl, så är nu icke heller värt att meddela eder annat än ordens innehåll. Det må endast bipagas, att om Arbetsbladet fortsättningsvis innehåller vilseledande och lögnaktiga artiklar om Mackmyrafabrikens befäl eller

styrelse, så kommer en ytterligare och betydligare rensning att göras bland arbetarna.

Arbetarna hava nu att själva bestanna sig.

Med det goda förhållande som rått mellan flertalet arbetare och deras överordnade tillfälls dags, lyser styrelsen den förhoppningen, att de flesta skola låta sig ledas av sitt eget förnuft och ej av andra. Styrelsens ståndpunkt är i varje fall orubblig.

Mackmyra den 9 Mars 1906

För Mackmyra Culpitaktieförbund:

C. V. Steppansson.

Nu var det 60 medlemmar i gruppen och de arbetare som voro lediga från arbete avhöll möte då ytterligare 25 nya medlemmar beviljades inträde. På samma möte valdes en kommitté som skulle inleda underhandling med disponenten.

Vid mötet den 10 Mars rapporterade underhandlingskommittén sitt samtal med disponenten som sade till kommittén, att han aldrig komme att tolerera en socialistisk fackförening.

Vid mötet den 13 Mars var sekt. 32 ordf. C. A. Forström närvarande och ledde förhandlingarna. Vid mötet väcktes förslag om att bilda avd. av Sv. Grav och Fabriksarbetareförbundet. Efter en livlig debatt beslöts enhälligt att bilda avdelning med anslutning till förbundet från 1 Jan. 1906. Vidare beslöts att gruppstyrelsen skulle tjänstgöra till ord. möte den 17 mars då avd. styrelse skulle väljas. Vid mötet den 17 valdes avdelningen styrelse och blevo följande personer valda: Kron Andersson ordf., J. Larsson sek., V. Sörling

kasör, P. A. Wallin, Joh. Ekström, C. Enqvist, och C. V. Thynell. Medlemsantalet var nu 149.

Söndagen den 18 mars hade fackföreningen snorstnat offentligt möte i Nybo ordenshus där Arbetarbladets red. och Gävle arbetarkommuns ordf. Emil Rosén höll föredrag. Efter föredraget antog mötet följande resolution:

Wälbo arbetare samlade till möte i Nybo ordenshus uttalar sin fulla sympati för de utkastade Mackmyraarbetarna och uppmanar dem att ej giva vika för bolagets orättfärdiga och hänsynslösa makthand. Leve organisationen. Leve den obrutliga solidariteten!

Lokalprägan var för den nybildade förening mycket svår. Templarna i Biverkärde voro svagt stända mot den och upplät ej sin lokal (nuvarande Folkets Hus) för fackföreningens möten. Godtemplarna i Nybo voro mera medgörliga och upplät lokalen för möten och föredrag.

Den 19 var åter möte i ordenshuset med föredrag av Landsorganisationens kasör Ernst Löderberg som hade till ämne: "Landsorganisationen och dess betydelse." Från och med denna dag den 19 mars 1906 erhöilo de utkastade arbetarna som voro anslutna till fackföreningen understöd med 8 kr. pr. vecka från Landsorganisationen.

Den 28 April 1906 invigde föreningen sitt nya standar. (som kostade 160 kr.) Medel till detta hade insamlats frivilligt av medlemmar ute i byggderna.

Den 1 Maj deltog i demonstrationen i Gävle. Fackföreningen blev ansluten till

Lv. Grov och Fabriksarbetareförbundet som Avd.
152 från 1 April 1906.

Anteckningar om konflikten.

Först och främst ha vi då den stora föreningsrättsstriden som utbröt den 17 Mars 1906 till följd av att arbetarna bildade en packförening. Denna strid pågick nära 6 månader då föreningsrätten godkändes av arbetsgivarna vid uppgörelsen den 4 Sept. 1906.

Denna strid som var en av de barockaste som förekommit, vräktes 55 familjer och 9 unghästar. Det var flera medlemmar som icke kom tillbaka i arbete och bland dessa fannos de som nedlagt ett betydande arbete i packföreningen under de första månaderna av sin tillvaro. Följande talare höll föredrag för föreningen under lokouten: Gottfrid Trösel, Fabian Månson, Emil Rosén, C. A. Strömberg, St. Tryden, St. G. Selander, Maria Kvist, alla dessa från Gävle. Riksdagsman C. A. Leksell Sandviken, Landorganisationens kansler Ernst Söderberg Stockholm, Katarina Dahlström, P. A. Hansson m. fl.

ett stort antal kommittéer tillsattes under lokouten och de flesta hade i uppdrag att hindra strejkbrytarvärningen till Mackmyra.

Bland annat betalade packföreningen mat i husen för 2 danskar i 2 dagar som genom annonser blivit lurade till Mackmyra för att bli strejkbrytare. När dessa fick höra hur det förhöll sig reste de sin väg igen.

Denna föreningsrättsstrid som utväpnades vid Mackmyra verkade upprykande på hela

fackföreningsrörelsen i landet. Nya fackföreningar bildades och organisationen gick framåt med stora steg.

Huru sannolunda är det icke nu efter 20 år. Nu kan ej något sådant förekomma mera och vi må hoppas att det ej må förekomma någonstans.

I lokout understöd utbetalades i 25 veck. Kr. 33, 571: 85. I denna summa äro även de privilegierade bidragen till barnen inräknade. Dessutom betalade fackföreningen hyra för bostäder åt de vräktade, läkare och medicin till sjuka o.s.v.

Vid möte den 1-12 1906 var förtröendeman Jönsson närvarande.

Den andra lokouten utbröt den 5 Juli 1909, sedan kom storstrejken så att arbetet låg nere till och med den 7 Okt. s. å. För att då få komma i arbete igen måste lokal uppgörelse försiggå och disponenten fördrade muntligt löfte av varje arbetare att han icke fick understödja Landsorganisationen eller dit anslutna föreningar.

I protokollsboken finnes det en lucka från den 5 Dec. 1909 till den 18 Juni 1911 då ett sammanträde med avd. hölls och förekom frågan om anslutning till förbundet. Vid avd. möte den 6 Aug 1911 beslöts att pr. o. m. denna dag upphöra med avd. samt återlämna avd. tillhörigheter till Förbundsstyrelsen samt de penningmedel som finnes överlämnas till Folkets Hus.

Nästa möte avhölls den 19 Okt. 1913 då Fabian Månsson var närvarande och hade ett anförande. På en lista antecknade

sig 38 personer för medlemskap. En styrelse tillsattes på 5 personer. Nästa möte den 26 Okt. 1913 var Grov & Fabriksarbetareförbundets ombudsman C. J. Löder närvarande och beslöt föreningen att ansluta sig till ovannämnda förbund fr. 1sta Nov. 1913.

Den 3 Okt. 1920 begärde avd. utträde ur Grov och Fabriksarb.-förbundet fr. d. 15 Okt. 1920 samt begärde inträde i Svenska Pappersindustriarbetareförbundet fr. samma tid. Fackföreningen har sedan dess tillhört ovannämnda förbund som Avd. 32.

Den 7 Jan. 1923 utbröt strejk vid Mackmyra fabriken. Det hade nu varit långt sedan 1909 men nu syntes arbetsgivarna ha kommit på idén om reducering av de förut knappa lönerna. Lokout förklarades den 3 Febr. och varade till den 13 April 1923

Den sista striden, d.v.s. tillf. d. 16 Mars 1925 i form av lokout, den blev av det kortare slaget enär uppgörelse var träppad och lokouten upphävd efter 14 dag. eller d. 29 Mars.

Den var den kortaste av de konflikter som förekommit under de 20 år som fackföreningen ägt bestånd.

I Juli 1925 anslöt sig avd. till Samarbets olycksfallsförsäkring utom arbete.

Medlemsantalet vid senaste årsstiftelse utgjorde 177. Sedan dess ha 17 nya medl. ingått i avd. Avd. har på sin 20 årsdag 194 medlemmar samt 6 st. anmälda för inträde. Nuvarande styrelse äro: John Berg ordf., Rudolf Montin sekrt., Helmer Rensmark kassör, Axel Andersson ordf.

samt Oskar Eriksson v. sek.

I å ser i stora drag fackföreningen 20-åriga historik ut. 20 år äro icke någon lång tidrymd när vi blicka tillbaka på de flydda åren.

Huru annorlunda är det icke nu vid Mackemyra än det var för 20 år sedan. De medlemmar som voro med om att bilda fackföreningen utförde ett jättearbete, som framgår av föreningens protokoll. Men det är blott en bråkdel som står i protokollen om det arbete som utfördes, endast den som själv var med från början kan på en verklig föreställning vilket grundläggningsarbete som utfördes under föreningarstriden 1906. Dessa grundläggare, eller pionärer, äro värda ett ärligt tack för sitt arbete, ingen nämnd och ingen glömd. Det finnes ännu ett stort antal medlemmar kvar i avd. som voro med och bildade densamma för 20 år sedan och det är att hoppas, att avd. även i fortsättningen skall kunna räkna på deras stöd.

De tungaste och sorgligaste dagarna för avd. medl. var då de 37 familjerna vräktes ur sina ur sina innehavda bostäder. Men lugnet bevarades och det var just detta lugn som gjorde att Mackemyraarbetarna fingo sympatier från alla håll.

I slutet av denna historik är det på sin plats, att även ett ärligt tack uttalas till medl. hustrur som stodo lika fasta vid sina mäns sida under alla förhållanden som voro rådande under första året av fackföreningens levnad. Det vill nog till, att hålla modet uppe en

sådan dag som till ex. när deras hem plaska-
des sönder under vräkningen och ställdes un-
der bar himmel på marken.

Den goda sammanhållningen gjorde sig yät-
lande och nu vi även i framtiden komma
ihåg följande sats:

"Eniga vi stå, söndrade vi falla."

Mackmyra den 13 Mars 1926

För Sv. Pappersind. Arb. Förbundets
avd. N:o 32 i Mackmyra,

Styrelsen